

De verdwijning van de Friese windhond

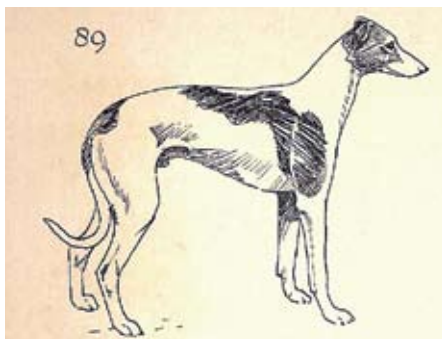
In 2002, gelijktijdig met de tentoonstelling Vorstelijk Vee in Apeldoorn, kwam het boek 'De Nederlandse hondenrassen' van Rietje Lentjes uit, waarin beschreven wordt dat de Friese windhond kort na 1923 zou zijn uitgestorven toen de zogenoemde lange jacht bij wet verboden werd. Lentjes schreef: 'Dit is een vorm van jacht waarbij de hond in plaats van met zijn neus met zijn ogen jaagt en zelfstandig het wild doodt om het vervolgens naar zijn baas te brengen. Het is niet mogelijk om dit ras weer op te bouwen, omdat er in Nederland geen honden zijn die lijken op dit type windhonden.'

Bij het lezen over de Friese windhond krabde ik me eens achter de oren. Potverdikkeme, die hond hadden we over het hoofd gezien bij de schilderijen van Vorstelijk Vee. Ik wilde meer weten over dit ras.

Ik ging op zoek in het handboek van iedere hondenliefhebber, Toepoels Hondencyclopedie, die inmiddels aan zijn dertiende editie toe is. In die laatste versie niets meer over een Friese windhond.

Echter, in 1940 was dit ras volgens Toepoel in zijn eerste editie van zijn hondencyclopedie nog wel degelijk aanwezig, alleen

Windhond volgens J. Dam

werd hij niet meer gebruikt voor de jacht maar voor de net in zwang komende windhondenrassen en werd hij daartoe gekruist met Engelse rassen zoals de greyhound. In zijn tweede editie uit 1950 voegde Toepoel daaraan toe: 'Bij de officiële erkenning der Wetter- en Stabyhounen is door vrienden der Friese rassen overwogen te pogen ook de windhond van dat land te herstellen. Men achtte dit ondoenlijk, daar er geen werk en hierdoor geringe liefhebberij voor dit machtige, edele ras bestaat.' Hij doelde daarmee op de Friese bijeenkomst in 1942 waar zowel de Wetterhoun als de Stabij middels een stamboek gerehabiliteerd zouden worden.

In het standaardboek over de jacht in Nederland door J.H. Dam (Het jachtbedrijf in Nederland en West-Europa) uit 1954 wordt overigens niet gesteld dat de Friese windhond uitgestorven is, maar dat de lange jacht met deze hond niet meer mag worden uitgevoerd. In J. Dams boekje Hondenrassen Beeld-encyclopedie uit 1956 staat bij nummer 89 de hiernaast afgebeelde 'windhond'.

Portret van een staande windhond en een liggende patrijshond, Jan Weenix

Zeker 25 jaar later dan 1923 – maar nog altijd te vroeg – uitgestorven, dacht ik. Want immers, in Toepoels zesde editie in 1980 wordt hij nog steeds vermeld. En ook nog in de zevende editie in 1984. Volgens Toepoel kwam hij dus nog voor in de tachtiger jaren. Echter, in het tijdschrift Onze Hond van maart 1977 wordt vermeld: 'We kunnen rustig stellen dat de Friese windhond uitgestorven is.' Ook in Onze Hond juni 1985 wordt bevestigd dat de Friese windhond tot de uitgestorven rassen behoort.

Dierenbescherming

Achteraf bleek dat de werkelijke reden waarom de lange jacht verboden werd, net zoals de trekhond op instigatie van de dierenbescherming, niet de verminkingen van hazen door de windhonden was, immers er waren zogenoemde beschutters (windhonden die apporteerden en voorkwamen dat de andere honden doorbeten), maar vermoedelijk het feit dat er geen (althans niet genoeg) georganiseerd verzet vanuit de windhondeneigenaren zelf was.

Pieter M.C. Toepoel was overigens een fervent tegenstander van het houden van trekhonden – in 1928 schreef hij zelfs een boekje over de onzedelijkheid van de

hondentractie – maar blijkbaar was hij geen echte tegenstander van het houden van de Friese windhond. Desondanks heeft de dierenbescherming succes gehad. Bij wet verdween zowel de trekhond als de Friese windhond.

Geen rasstandaard

Op basis van de literatuur kunnen we geen rasstandaard van deze hond opstellen, omdat iets dergelijks nooit op papier is gezet. Ook was er nooit een stamboek voor dit ras. Toepoel schrijft er alleen over dat deze hond sterk gebouwd was en over een groot uithoudingsvermogen beschikte. ‘Sterk’ moeten we overigens lezen als met goede, krachtige spieren en niet als groot en stevig. De windhonden opereerden niet in een meute maar in koppels van maximaal zes tot acht honden. Wat kleuraftekening betreft zien we door de vier eeuwen heen voornamelijk een platenbonte zwart-witte hond maar ook grijze, lichtbruine (zoals te zien is op het schilderij van Jan Weenix) en donkerbruine uitvoeringen in platenbont

voorkomen en zelfs niet-bonte en geheel witte kleurvarianten. Karakteristiek was verder de blauwgrijs gestroomde platen, de zogenoemde ‘snoekkleurige’ kleurslag. Navraag bij de bekende keurmeester Martin van der Weijden (die reeds meewerkte aan de versies van Toepoels Encyclopedie uit de jaren tachtig) leverde de volgende beschrijving op: ‘De wat meer robuuste bouw met zware spieren was meer geschikt voor het werk op de zware Friese klei, dan die van de wat lichtere Engelse neven, al zullen er ongetwijfeld wel verschillen zijn opgetreden. De Friese windhond had een massaal bespiede achterhand en een veel lichtere voorhand. Mogelijk zou bij een eerdere invoering van coursing de Friese windhond gered zijn, omdat voor dit type wedstrijden de honden niet alleen snel moeten zijn maar ook op volle snelheid krachtige haken moeten kunnen slaan. Dit vereist een bouw die de oorspronkelijke Fries duidelijk vertoonde.’

We moeten concluderen dat de Friese windhond niet vijftig jaar te vroeg, maar vermoedelijk slechts enkele jaren te vroeg uitgestorven is.

Daarnaast is het natuurlijk wrang dat we een otterhond (= andere naam voor Wetherhoun) in stand gehouden hebben die mede bijgedragen heeft aan het verdwijnen van de otter in Nederland en anderzijds een hazewindhond hebben laten uitsterven, terwijl de hazenstand daar waarschijnlijk nauwelijks van te lijden heeft gehad.

Herrijzenis?

En dan zie ik ineens op www.windhondenforum.nl staan: Friese windhond. ‘De grootvader van mijn vriend heeft vroeger, tot en met de Tweede Wereldoorlog als kolenhandelaar “gesutelt” (gevent) met een hondencar met drie Friese windhonden ervoor. Ze woonden in het noorden van Friesland.’ En: ‘Ooit heb ik een oud zinken uithangbord gehad van een café in Friesland. Daarop stond een windhondje. De naam van dat café was In den Friese windhond; probeer eens in die hoek te zoeken.’

Zijn dit voldoende aanwijzingen om te komen tot een herrijzenis van de Friese windhond dankzij enkele doorzetters? Wie de handschoen oppakt, kan contact met de auteur opnemen.

Met dank aan de heer M. van der Weijden (Haarlem) voor zijn kritische commentaar.

NB Bovenstaand artikel is een samenvatting van een uitgebreide monografie over de Friese windhond en de jacht met een groot aantal unieke afbeeldingen. Het volledige artikel is te lezen op de website van SZH.

Geïnteresseerde lezers kunnen hierover contact ook opnemen met: rene.zanderink@reedbusiness.nl

Jagers met hun windhonden staan klaar voor een lange jacht

